

Are Coffee Breaks Kosher?

דברים פרשת האזינו פרק לב:ד

הצור תמים פֶּעֱלוּ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט אֶל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא:

רש"י שם

צדיק וישר הוא - הכל מצדיקים עליהם את דינו, וכך ראוי וישר להם. צדיק מפי הבריות. וישר הוא וראוי להצדיקו.

שו"ת ירושלים במועדיה עמ' קמה

שאלה יב. אם מחמת הסליחות לא יישן מספיק, וכתוצאה מכך ייפגם לימודו, מצב רוחו או תפילתו, מה יעשה? תשובה: מ"מ יאמר הסליחות.

שאלה יג. אם אמירת הסליחות תפגע בתיפקוד של מלמד או של עובד שכיר מחמת עייפות או שלא יכינו היטב כהרגלם, מה עליהם לעשות? תשובה: אסור להם לומר הסליחות.

מסכת ברכות טז.

תנו רבנן: הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית, קורין קריאת שמע, ומברכין לפניה ולאחריה, ואוכלין פתו, ומברכין לפניה ולאחריה, ומתפללין תפלה של שמונה עשרה, אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים כפיהם.

שולחן ערוך יורה דעה קמה:ז

מלמד תינוקות שמוניח התינוקות ויוצא, או שעושה מלאכה אחרת עמם, או שמתרשל בתלמודו, הרי זה בקלל: ארוך עשה מלאכת ה' רמיה (ירמיה מח, י) לפיכך אין להושיב מלמד, אלא בעל יראה, מהיר לקרא ולדקדק.

הגה: ואין למלמד לנער בלילה יותר מדאי, שלא יהיה עצל ביום ללמד. וכן לא יתענה, או לעצר במאכל ומשתה, או לאכל ולשתות יותר מדאי, כי כל אלו הדברים גורמים שלא יוכל ללמד היטב. וכל המשנה, ידו על התחתונה ומסלקין ליה (מרדכי פ' האמנין מהירושלמי).

שולחן ערוך חושן משפט שלז:יט

אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בלילה ולהשפיר עצמו ביום. ולא ירעב ויסגף עצמו ויאכיל מזונותיו לבגיו, מפני בטול מלאכתו של בעל הבית, שהרי מחליש כחו שלא יוכל לעשות מלאכת בעל הבית בכח.

שולחן ערוך אורח חיים תקעא:ב

תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים, אלא אם כן כשהצבור מתענים שלא יפרש עצמו מהם; ומלמדי תינוקות דינם כתלמידי חכמים.

משנה ברורה שם

דינם כת"ח - דאיכא בהו תרתוי שממעטין במלאכת שמים וגוזלין את הבריות

מסילת ישרים פרק יא

וכבר פטרו את הפועלים העושים אצל בעל הבית מברכת המוציא ומברכות אחרונות דברכת המזון. ואפילו בקריאת שמע, לא חייבם לבטל ממלאכתן אלא בפרשה ראשונה בלבד (ברכו). קל וחומר בן בנו של קל וחומר לדברי הרשות, שכל שכיר יום אסור בהן שלא לבטל מלאכתו של בעל הבית. ואם עבר, הרי זה גזלן. הנה אבא חלקיה, אפילו שלום לא השיב לתלמידי חכמים שנתנו לו שלום, שלא ליבטל ממלאכת רעהו) תענית כג .

ויעקב אבינו עליו השלום מבאר בפיו ואומר) בראשית, לא: (הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני. מה יענו איפוא העוסקים בהנאותיהם בשעת מלאכה ובטלים ממנה, או כי יעסקו בחפציהם איש לבצעו.

ספר מסילת ישרים פרק ד

והוא מה שאמר משה רבנו עליו השלום (דברים לב): "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול וגו'", כי כיון שהקדוש ברוך הוא רוצה במשפט, הנה כך הוא עבור על המשפט, העלים את העין מן הזכות כמו מן החובה. על כן אם משפט הוא רוצה, צריך שיתן לכל איש כדרכיו וכפרי מעלליו בתכלית הדקדוק, בין לטוב בין למוטב, והיינו, אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, שפירשו ז"ל (ספרי): לצדיקים ולרשעים, כי כך היא המדה ועל הכל הוא דן ועל כל חטא הוא מעניש ואין להמלט.

ואם תאמר, אם כן, מדת הרחמים למה היא עומדת, כיון שעל כל פנים צריך לדקדק בדין על כל דבר? התשובה, ודאי, מדת הרחמים היא קיומו של עולם, שלא היה עומד זולתו כלל וכלל. ואף על פי - כן אין מדת הדין לוקה, וזה, כי לפי שורת הדין ממש, היה ראוי שהחוטא יענש מיד תיכף לחטאו בלי המתנה כלל, וגם שהעונש עצמו יהיה בחרון אף, כראוי למי שממרה פי הבורא יתברך שמו, ושלא יהיה תיקון לחטא כלל, כי הנה באמת, איך יתקן האדם את אשר עוית והחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היוכל להסיר המעשה העשוי מן המציאות?

אמנם, מדת הרחמים היא הנותנת הפך השלשה דברים שזכרנו: דהינו, שיתן זמן לחוטא ולא יכחד מן הארץ מיד כשחטא, ושהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה, ושהתשובה תנתן לחוטאים בחד גמור, שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה,

משה אבות ה:ה

עֲשֶׂה נְסִים וְנִעֲשׂוּ לְאַבְרָהָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.... עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמְשִׁתְּחוּיִם רְוָחִים,

ברטנורא שם

וּמְשִׁתְּחוּיִם רְוָחִים. בְּשַׁעַת הַשְּׁתַּחֲוִיָּה נִעֲשֶׂה לָהֶם נֶס וּמְשִׁתְּחוּיִם בְּרוּחַ כָּל אֶחָד רְחוּק מִחֲבָרוֹ אֲרַבַּע אַמּוֹת, כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁמַע אֶת חֲבָרוֹ כְּשֶׁהוּא מִתְוַדֵּה וּמִזְכִּיר עֲוֹנוֹתָיו: